

En nu heeft Rome sinds eenigen tijd (voornamelijk na de dienstprestaties in de revolutie-week) kalnweg het vizier naar boven geschoven. „De bekeering van Nederland" is het onbewimpeld uitgesproken doel dat haar voor oogen staat. Trouwens dat zij immer, ook in de dagen van „de schuurkerkjes", op het oog heeft gehad; maar toen was het ver af; nu nadert het al meer en meer!

De verroomsching van een land dat met het bloed der martelaren is gedronkt!

Het schijnt haar wonderwel te gelukken. Het gezantschap bij den paus is nu niet meer tijdelijk. Straks wordt haar het processierecht, wanneer de voortteekenen niet bedriegen, bij de grondwet verleend.

Zoo vindt de kerk van Rome in deze dagen vrijmoedigheid om zich rechtstreeks, zonder vrees en zonder blaam, tot de „niet-Katholieken" te wenden.

Per advertentie (en dit zijn advertenties, die niet in „De Maasbode" of „De Tijd", maar in de door haar gehate neutrale pers verschijnen) biedt zij „kosteloze inlichtingen aan omtrent de leer en de gebruiken der Katholieke kerk"; en zendt hun dan tamelijk onderwetsche boekjes thuis over „de voortreffelijkheid van de leer der R.K. kerk of het onderzoek als een heilige plicht voor alle Protestanten". Zoetsappige boekjes, maar toch scherpsinnig genoeg gesteld om de Roomsche leerstukken en praktijken te omzwachtelen en te verachten en de Protestantische gevoeligheid niet genoeg te sparen.

Petrus Canisius, een apologetische vereniging, en nu sinds kort het Geert-Grotenootschap maken zich op dit gebied dienstelijk. En vooral de laatste stelt zich voor godsdienstige geschriftjes bij duizenden en duizenden voor enkele centen te verspreiden onder ons volk.

Doch wat de meeste aandacht trok in den laatsten tijd, dat zijn de conferenties die men in de een of andere kerk (hier te Amsterdam in de Dominicanenkerk aan de Spuistraat) met niet-Katholieken houdt en waar na uiteenzetting van een of ander leerstuk voor ieder die wil gelegenheid tot vraag en discussie bestaat.

Daar zijn heel wat niet-Katholieken (er zullen ook wel Katholieken onder doorgelopen zijn; wie kent zijn buurman in een groote stad?) geweest. De jongelui waren nogal vertegenwoordigd, ook kwamen, althans hier, veel vastovertuigde Protestanten onder het gehoor, meer uit nieuwsgierigheid dan uit belangstelling. Dan waren er natuurlijk menschen die gaarne hun eigen stem hooren en iedere vergadering aangrijpen om de wereld van hun wel-sprekendheid te overtuigen. Doch het percentage dat al zoekende kwam om te luisteren, wil ik niet onderschatten.

Deze pogingen van de altijd ijverige Moederkerk zullen wel resultaat hebben gehad; al kon het wel eens zijn, dat het deficit op den duur grooter blijkt dan de baten. Want het moge waar zijn dat misschien meer dan een door deze conferenties teruggevoerd is in den schoot „der alleen-zaligmakende kerk", daar is niets geweest wat den Protestantischen geest zoo heeft wakker geschud als juist deze bekeerings-operaties met de niet-Katholieken.

Nederland bekoerd! Nederland verroomscht! Op de manier van Italië of Spanje? Zou het er dan beter aan toe zijn? Ik antwoord daarop nu niet. Dat komt misschien later nog eens.

Doch zooveel is duidelijk, dat de trompet aan de lippen moet. Daar moet alarm geblazen! Wij, Protestanten, moeten weer weten wat Protestantisch is. Het Protestantisch besef moet weer ontwaken bij ons volk.

De Bakker verblijdt er zich over, dat het ministerie van predikanten bij de Hervormde Kerk lezingen tegen Rome organiseerde, of gelijk hij zich uitdrukt: „tegen het zoet gefluit van den vogelaar te waarschuwen en het Protestantisch besef bij onze menschen te verlevendigen en te verhelderen".

Een klein beetje anti-papisme leest men, als ik mij niet vergis, wel tusschen de regels door.

De Waterink verklaart in zijn kroniek in „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift" van het anti-papisme niets te moeten hebben. Maar ook hij is van oordeel, dat men de Roomschen in het oog moet houden.

Dan — het wijl mij voorkomen, dat, meer dan meestal geschiedt, ook de Roomschen in 't oog dienen gehouden te worden. De Roomsche kerk blijft altijd ons nog als infideles, ongeloovigen, beschouwen, en zij doet haar missiewerk. In 1911 b.v. gingen in het bisdom Haarlem 528 volwassene protestanten naar de R. K. over. En procentgewijs groeit de R. K. sterker veel sterker dan het volk. In de laatste 70 jaren der negentiende eeuw bracht in ons land de R. K. het van 800.000 tot meer dan 2 miljoen leden.

Dit verschijnsel is evenwel mede verklaarbaar door het groote aantal geboorten in Roomsche gezinnen. Op de 1000 geboorte vrouwen hadden in 1910 in R. gezinnen 287 en in prot. gezinnen slechts 219 geboorten plaats.

Nu hebben wij ongetwijfeld ons te wachten voor den geest uit de dagen van den „Kultuorkamp"; evenzeer is het anti-papisme, dat met brandstapels dreigt, er een met goedkope reclame; maar toch, we hebben ons tegen Rome te wapenen. Op politiek gebied zijn we vrienden; goed; maar laten we op kerkelijk terrein dan dubbel waakzaam zijn. Het zijn vooral de methoden van Rome, die het optreden der R. K. zoo gevaarlijk doen zijn. Deze methoden zijn niet de meest riddelijke. Vooral op onze zendingssterreinen zien we dat. Eerst op Soemba. Nadat Rome West-Soemba had opgegeven, kwamen wij er; maar ternauwernood was er onze

invloed merkbaar — De H. Dijkstra vertelt ervan in het jongste nummer van „De Macedoniër" — of de Roomschen wilden weer betrekken het huisje, dat wij klaar gemaakt hadden. Nog veel erger is, wat men van Roomsche zijde te Djocja bestond. Men weet, dat het Petronella-hospitaal een voorbeeld is van medisch kunnen in het Oosten. Naar het Djocjisch systeem begint men in het gehele Oosten hoe langer hoe meer te werken; kortom Djocja kan in dezen de eerkroon van onzen medischen dienst genoemd worden.

En wat bedoelde Rome? Op een slinksche wijze wilde men zich indringen in dit prachtige werk; Djocja was rijp om vruchten te geven; dan komt Rome... om te oogsten. Gelukkig is onder steds zegen, middellijk doordien het Roomsche plan door Dr. Offringa, den tegenwoordigen directeur van het hospitaal, doorzien werd, dit plan verijdeld. Maar de Jesuitische tactiek geeft oorzaak, dat wij steeds op onze hoede moeten zijn.

En al zijn de Jesuiten niet de monsters van wreedheid, die onze kinderdommen benaauwen, toch is heel de organisatie en de tactiek der Jesuiten zulk een gevaar, juist door de macht, die zij vertegenwoordigen, dat waakzaamheid meer dan ooit ook tegen hen geboden is. Sinds de encycliek „Aeterni Patris" (4 Aug. '79) is de thomistische scholastiek officieel gesanctioneerd bij Rome; en deze scholastiek, die thomistisch genoemd wordt, is feitelijk neo-jesuitisch; vooral sinds de dominicaanse orden hun verzet tegen de franciscaansche-jesuitische orden lieten varen. De belangrijke en invloedrijke universiteit te Freiburg in Zwitserland staat, hoewel in naam dominicaans, toch geheel op jesuitisch standpunt; en stemmen, die zich al te zeer tegen deze jesuiten-overheersching verheffen — zooals die van mgr. Scheil te Würzburg — worden tot zwijgen gebracht door „vervolmoedigende" maatregelen.

De nieuwe landen van Europa, als Polen en Hongarije, zijn getuigen van een enorme krachtsprestatie der Jesuitenorden, tegenover een verzwakt protestantisme. En in ons eigen land weet men zich uitnemend aan de zich wijzigende volksofinie aan te passen. Het R. K. propaganda-genootschap gaf een vertaling van de Evangelia en Handelingen uit in 80.000 ex. bij den eersten en spoedig daarna in 50.000 ex. bij den tweeden druk. Voorzover men met zulk werk bedoelt, in eigen kring den afval tegen te gaan, is het alleszins te waardeeren, edoch de jesuitische idealen strekken zich verder uit. Misschien heeft Graaf P. van Hoensbroeck (Hoensbroek) in zijn dialoog: „Moderne Jesuitismus", „Ultramontane Leistungen" en „Ultramontanismus" zich al te zeer laten leiden door zijn — bij iemand, die zelf uit de R. K. tot het protestantisme overging, verklaarbare — eenzijdigheid, en teekent hij het beeld wat al te donker; maar toch, zulk een bijbelcolportage doet vreemd aan, waar voor Rome nog immer de Syllabus Errorum van kracht is, in welke, ook over de bijbel-genootschappen, het „anathema" gesproken wordt. (Hourat. Genèse historique du Syllabus, 1906).

Ook al willen wij het gevaar niet overdrijven, toch moeten wij ons wachten, dat we, bij onzen strijd tegen het ongeloof en onzen vrede met Rome, niet den „oorlog winnen", maar den „vrede verliezen".

Het kan natuurlijk allerminst kwaad, dat men zich op de hoogte houdt van Rome's krachtsontwikkeling in dezen tijd.

Toch houde men rekening met de lessen der geschiedenis.

Al geeft men hier zijn oogen de kost, men wake voor pupilvermaning.

In het stuk van De Bakker komt niet tot zijn recht, dat ongeloof, modernisme, theosofie, spiritisme enz. veel gevaarlijker zijn dan Rome.

De Waterink legt dit echter zeer juist ten grondslag aan zijn schrijven. En als hij de aandacht vestigt op afkeurenswaardige Roomsche praktijken op onze Zendingsterreinen is hij in zijn recht.

Doch laten wij er toch vooral voor waken niet te anti-thetisch Rome te bestrijden.

Onze kracht hebben we veel eer in positieve verdieping der belijdenis te zoeken.

Wij kunnen het Rome niet euvel duiden, dat het tot nieuwe ontplooiing tracht te komen.

Dat moet echter voor ons een prikkel zijn om Rome zoo mogelijk in ijer te overtreffen en onze menschen te wapenen tegen alle dwaling, ook tegen die van Rome, maar tegen deze niet speciaal.

En laten we den moed hebben om eerlijk te bekennen: in den strijd tegen het ongeloof stelt Rome door zijn stortvloed van lectuur ons beschaamd.

Het besluit van Zandvoorts Kerkeraad.

In onze houding tegenover Rome hebben we steeds te bedenken: tempora mutantur, de tijden veranderen.

Dit laatste merkt men trouwens aan alles.

Ook aan onze kerkelijke toestanden.

Maar wat niet veranderen mag, op straffe dat onze kerken haar Gereformeerd karakter zouden inboeten is de eerbiediging van het kerkverband.

Reeds de vorige week haalden we eenige beoordeelingen aan omtrent de daad van Zandvoorts kerkeraad, die ook aan de vrouwelijke belijdende leden stemrecht verleende. Prof. H. H. Kuyper sluit zich in „De Herant" aan bij het ook door ons geciteerde artikel van Prof. Bouwman in „De Bazuin" en vervolgt dan:

Formeel genomen is het volkomen juist, dat onze kerkenorde de nadere regeling van de verkiezing der ambtsdragers aan de kerkorden overlaat

en niet het stemrecht tot de manslidmaten beperkt. Wat men de kerkenorde dus op als een wet, dan heeft de kerkeraad van Zandvoort alleen gebruik gemaakt van een hem wettig toekomend recht. Intusschen behoeft het wel geen betoog, dat dit de bedoeling van de kerkenorde niet is geweest. Toen onze kerkenorden werden opgesteld, dacht niemand aan het vrouwenkiesrecht in de kerk. Er behoeft daarom niet uitdrukkelijk vermeld te worden, dat alleen de mansleden stemrecht hadden. Het sprak van zelf.

Het is daarom, dat ook wij het niet juist achten, dat een kerkeraad deze materie op eigen gelegenheid uitmaakt en niet eerst over een zoo belangrijk vraagstuk het oordeel van de kerken gemeenschappelijk vraagt. Voor de autonomie der plaatselijke kerk zijn we steeds opgekeken, maar die zelfstandigheid wil niet zeggen, dat iedere kerk maar op eigen gelegenheid beslissingen kan nemen in vraagstukken, die voor alle kerken van belang zijn.

Waar men, ook te Zandvoort zeer goed weet, dat over dit vrouwenkiesrecht geen gering verschil van gevoelen bestaat in onze kerken, ware het de eenig juiste weg geweest, dat de kerkeraad, toen dit verzoek tot hem kwam, het advies gevraagd had van de meerdere vergaderingen, en zoo onze Generale Synode hierover een uitspraak had kunnen doen.

Wel heeft men de opmerking gemaakt, dat de Classis Haarlem nu getoepen is om te overwegen of zij deze verkiezing als wettig beschouwt, maar o.i. is dit niet juist. Alleen indien er een protest kwam uit de gemeente van Zandvoort zelf, zou de Classis geroepen zijn uitspraak te doen. Maar wanneer het niet het geval is, zien we niet in hoe de Classis zich in deze zaak zou kunnen mengen. Een Classis is niet een hooger college, dat de besluiten van een lager college kan te niet doen.

Hier tegen valt o.i. niets in te brengen.

Wel gelooven we echter, dat de classis Haarlem dit niet ongemoeid heeft te laten passeeren.

Zij kan n.l. uitspreken, dat zij het besluit van Zandvoorts kerkeraad strijdig acht met de eischen van het kerkverband.

Het is niet ondenkbaar, het mag zelfs verwacht worden, dat dan de kerkeraad van Zandvoort het intrekken en deze zaak op de rechte wijze aanhangig zal maken.

HEPP.

BOEKBESPREKING.

„Lentedagen in Italië", door H. S. S. Kuyper.

J. H. Kok, Kampen, 1921.

Hoe gaarne voldoe ik aan het verzoek van den uitgever, om dit boek in ons blad te bespreken. En al behoort het schrijven van een literaire kritiek niet tot mijn vak en treed ik dus als onbevoegde op, ik kan het niet nalaten om mijn oordeel over een boek met reisindrukken uit Italië hier uit te spreken.

Italië heeft voor mij nog zulk een mystieke klank. Hoe vaak nog te midden van arbeid of rust, onverwacht soms, trilt een weemoedig heimwee met de vermakking van een voorjaarskoelte door mijn ziel, als de ondeelbare essentie van een rijk en veelkleurig herinneringsbeeld. Twee maal drie maanden, eens in de herfst, eens in de lente, reisde ik door Italië; een tiental jaren gingen sindsdien voorbij en te midden van de onrustig elander verdringende voorstellingen en gedachten, indrukken en gevoelens, staat het beeld van Italië daar nog steeds als een blinkende bergtop aan den horizon.

Wanneer het ontelbaar aantal herinneringen, die wij in het leven mededragen niet als een bezingende zwerm insecten onzen geest omgazonen, maar zich samenvoegen tot de harmonische eenheid van een wijl landschap, dan openbaart de ontdekking hiervan ons een heerlijkheid van geestelijke wetten, door God in de ziel gelegd.

Wolken, nevels, maar ook een stralende hemel kunnen deelen van dit landschap aan het oog onttrekken, stilte en storm kunnen verre geluiden ons toeveroeren of doen afdriften, al wat was blijft, zij het ook soms lang verborgen. Zoo zijn de beelden van verre reizen niet een nuchtere verzameling „ansichten", maar een organisch deel van onzen geest, door de wisseling van het heden bewust of onbewust, werkzaam of in rust.

Daarom is er misschien weinig, dat zoo sterk subjectief is als een reisbeschrijving. En dan een reisbeschrijving van Italië!

„Er is vrij wat meer in Italië te zien dan wij op onze reis zagen en ik hier beschreven heb. En wat wij zagen zou bovendien nog vrij wat grondiger te beschouwen zijn", zegt de schrijver in haar voorwoord. En laat ik het u maar direct zeggen: gelukkig „Lentedagen in Italië" is geen grondig boek geworden, geen objectief boek, geen „ansichten"-verzameling, geen reisgids. Voor het grootste deel zijn er persoonlijke visies gegeven op Italië, zijn steden en zijn kunst. De landschapstemmingen en de eigenaardige samenleving der menschen heeft de schrijfster niet mee doorleefd en daarom niet kunnen beschrijven, al is het hier en daar beproefd.

Voor het meerendeel bevat het boek schoone bladzijden, waardoor de lezer meevoelen kan, de ontroering van een eerste bezoek aan het schoonste land van Europa, de ontroering van eerste lentedagen, zonnig, weelderig, vreugdevol, te midden van de huiveringwekkende ernst van de historie.

Voor al voor ons Christenvolk een schoon boek. Niet alleen om de kennismaking met een land, waar de geschiedenis der eerste Christeneeuwen zich afspeelde, waar de „via Appia" nog geplaveid is met de oude steenen, waarover Paulus Rome is binnengekomen, waar het Colosseum getuigt van de geloofskracht en stervensmoed der Christenmartelaars, waar het gehele van Paulus en Petrus rust, waar, maar lees zelf

en vol
de sch
eenheid
Nog
Mej. K
het op
eenige
in
we
dui
Ge
kla
kli
de
gic
wa
der
op
ling
gam
nac
late
lich
terc
lich
T
ken
stic
C
vau
L
E
silv
tris
G
dus
lich
ling
In
de
zu
er
ons
kost
wie
zijn
stok
van
het
E
die
len
moe
zijn
knie
Zeer
zijn de
over de
behalve
in Itali
lezer. H
litteraire
Daar zij
phische
rence aa
wel aard
(„In de
kan" et
een reis
Dat mag
Het b
lig, gen
„Lenteda
Zoo o
hier en
ondoorda
weinig v
Rome c
volgt is
„Miche
een gete
tigs, dat
nog hoo
dat stil
worden
schenvin
Onder
„met de
gegrift i
We sta
ster zull
zoo geve
is nog
onontwik
schrijfs
is een d
verchen
toch een
Gevmaa
„Wees
al te wijs
Wees ni
waarom
De bed
iemand t
het hem
te kort?
loos is;
al te go
bij door?